

Örnek Yazar Düzeltme Dosyası

ÖRNEKTİR

Citation:
IBAD Sosyal Bilimler
Dergisi

This article was checked by *iThenticate*.
Similarity Index 00%

ÖZ
Bu çalışmada, Mevlevilerin zikirleri sırasında, semaya eşlik edilmesi için sazın ve sözün bir arada icra edileceği şekilde bestelenmiş, Türk müziği formları içerisinde önemli bir yere sahip olan Mevlevi âyinleri ele alınmaktadır. Mevlevi âyinlerinde her selam farklı bir usul ile bestelenmektedir. Bu çalışmanın ana odağı, Ağır Düyek usulünde bestelenen Mevlevi âyinlerinin Birinci Selamlarının biçimsel analizidir. Bu bağlamda Birinci Selamı Ağır Düyek usulünde besteleyen Nâyi Osman Dede, Ali Nutki Dede, İsmail Dede Efendi, Zekâi Dede, Mehmed Celâleddin Dede ve Hüseyin Fahreddin Dede gibi "Dede" unvanını taşıyan önemli şahsiyetlerin kompozisyonları incelenmiştir. Kronolojik incelemenin amacı, Ağır Düyek usulündeki bestelerin tarihsel süreç içerisinde gelişimini izlemek, Mevlevi âyinlerindeki metinlerarası öğeleri ve dönüşümleri aydınlatmaya çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Mevlevi Ayini, Biçim Analizi, Form, Metinlerarasılık, Mukayese

**Following the Dede in the Context of Intertextual Relations:
Form Analysis of Mevlevî Âyins, whose First Movements were Composed in Ağır Düyek
from the 17th to the 19th Centuries**

Citation:
*IBAD Journal of Social
Sciences*

This article was checked by *iThenticate*.
Similarity Index 00%

ABSTRACT

The provided text discusses Mevlevî âyins, which are significant forms of Turkish music designed for accompanying dervishes during their spiritual practices. Originating from Hz. Mevlana's spontaneous sema, these compositions evolved into a systematic structure influenced by various figures such as Sultan Veled, Ulu Arif Çelebi, Pir Adil Çelebi, and Pir Hüseyin Çelebi. The text emphasizes the role of Pir Hüseyin Çelebi in finalizing the systematic structure of Mevlevî âyins in the 17th century. The composition analysis reveals specific rhythms associated with each greeting, with a focus on the First Movement and the distribution of compositions in different rhythms.

The study's main focus is a formal analysis of the first greetings of Mevlevî âyins composed in the Ağır Düyek meter. It explores compositions by notable figures like Nâyi Osman Dede, Ali Nutki Dede, İsmail Dede Efendi, Zekâi Dede, Mehmed Celâleddin Dede, and Hüseyin Fahreddin Dede, all holding the title "Dede." The chronological examination aims to trace the development of compositions within the Ağır Düyek meter, shedding light on the intertextual elements and transformations in the Mevlevî âyins.

Anahtar Kelimeler: Mevlevî ayin, Form Analysis, Form, Intertextuality, Comparison

GİRİŞ

gelir

Açıklamalı [MOK1]: Giriş bölümü yeni kaynaklar elenerek yeniden düzenlenmiştir.

bazıları

Açıklamalı [MOK2]: Bu alanda yapılan çalışmalardan söz edilmesi istenmiş bir bölümü

İstanbul Teknik Üniversitesinde (İTÜ) 1995 yılında Nazire Yağız tarafından hazırlanan *Dini Musikide Değişik Bestekârlara Ait 8 Âyin-i Şerif'in İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde ve yine İTÜ'de 1997 yılında Neşe Yeşim Altınel tarafından hazırlanan *Zekai Dede Efendi'ye Ait Mevlevî Âyin-i Şerif'lerin Makam, Usul ve Güfte Yönünden İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde, ayinlerin makam, usul ve güfte incelemeleri yapılmıştır. Bir diğer çalışma Didem Başar tarafından 1999 yılında Marmara Üniversitesinde yüksek lisans tezi olarak hazırlanan *XIX. Yüzyıla Kadar Bestelenmiş Mevlevî Âyinlerinin Müzikal Analizi* adlı çalışmadır. Çalışmada ayinlerin müferit olarak makam, usul, güfte ve form analizleri yapılmıştır. Tunca Yüksel'in 2001 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi *Ayin-i Şeriflerde Son Yürük Semailerin Ezgisel ve Biçimsel Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde ise sadece çalgısal bir tür olan yürük semailer üzerine çalışılmıştır. Nalan Özyasan tarafından 2001 yılında İTÜ'de yüksek lisans tezi olarak *Nâyî Osman Dede'nin Hayatı ve Âyin-i Şerif'lerinin Usul, Güfte ve Müzikal Açısından İncelenmesi* adlı tez sadece Nayî Osman Dedeye ait ayinlerin incelemesini içermektedir. *XIX. Yüzyıla Kadar Olan Mevlevî Ayinlerinde Usul-Vezin İlişkisi* isimli çalışma Ayşe Başak İlhan tarafından 2006 yılında hazırlanmıştır. Yine çalgısal türler üzerine yapılan *Mevlevî Ayinlerindeki İlk Peşrevlerin Melodik Olarak İncelenmesi* adlı çalışma Bülent Anıtsoy tarafından hazırlanmıştır. Özgür Sadık Karataş tarafından hazırlanan *XIX. Yüzyılda Bestelenmiş Mevlevî Ayinlerinin Melodik Analizi*, adlı çalışma ise sadece 19. Yüzyıl ayinlerini kapsamaktadır. Fuat Yöndemli'nin *Mevlevilikte Sema ve Musiki* (2007) kitabının genel olarak içerdiği başlıklar ise Mevlevilik ve tasavvufun temelleri, sema töreninin anlamı ve uygulanması, Mevlevî Musikisinin kullanılan makamlar, besteciler ve enstrümanlar gibi başlıklarda değerlendirilmesi, Sema ve musikinin ruhani etkisi ve tarihsel gelişim ve günümüzdeki durumundan söz etmektedir. Bu çalışmaların her biri alana katkısı oldukça kuvvetli kıymetli çalışmalardır. Ancak adı geçen kaynaklarda ayinlerin bestelenme tekniği üzerine bir çalışma yapılmamış ve bu bağlamda da ayin besteciliği hakkında genel

kabul görmüş kaideler dışında bir değerlendirme ve tespit yapılmamıştır. Bununla birlikte yukarıda sıralanan çalışmalarda ya sadece bir yüzyıl, ya bir besteci, ya çalgısal türler üzerine makam, usul güfte incelemeleri yapılmıştır. Bu çalışmada birbirleriyle akraba ya da öğretmen/talebe ilişkisi içinde olan Dede ünvanlı besteciler ve yüzyıllar arası örüntü kurularak metinlerarasılık kuramı ile ayin besteciliğinde “ekol” tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Bu manada alanda yeterli kaynak, tespit ve değerlendirme olmadığı için ortaya çıkan bilgi açığı sebebiyle bu çalışmalar oldukça önem arz etmektedir. Mevlevi ayinlerinin biçimsel açısından incelenmesi ile ayinler hakkında bilinen genel geçer müziksel bilgiler dışında, ayinlerin iç yapılarına dair yazılı olmayan kaide/kaideler olup olmadığı hususunda bilgi sahibi olabilmek mümkündür.

ÖRNEKLER

1.1.Araştırmanın Önemi ve Amacı

Kompozisyon açısından ele alındığında, Mevlevî ayinlerinin bestelenmesi sırasında biçimsel yönden herhangi bir kaidenin olup olmadığının tespit edilebilmesi adına bu analizler çok önem taşımaktadır. Öncelikle münferit olarak ele alınacak olan eserlerin analizleri neticesinde elde edilen veriler ışığında metinlerarası ilişkiler tespit edilmeye çalışılacaktır. Metinlerarasılık bağlamında, yüzyıllar arası aktarımın izi sürülebileceği gibi, Nâyi Osman Dede ve Zekâi Dede Efendi'nin bu alanda ikişer örnek vermesi sebebiyle kendi bestecilik stilleri hakkında da bir mukayese yapma imkanı doğmaktadır. Bunların dışında tespit edilen ve araştırmaya konu edilen besteciler birbirleri ile hem akraba (dede-torun) hem de usta-çırak ilişkisi içinde olan kişilerdir (Bkz: Şekil 2). Bu ilişkiler bağlamında da geleneğin aktarımında ekol bilincinin var olup olmadığı hususunda da bulgular elde edilmesi hedeflenmektedir.

1.2.Araştırma Yöntem-Modeli:

Bu çalışmada tarihsel müzikolojinin belgeye dayalı temel tarama yöntem ve tekniklerini kullanılacaktır. Bunların dışında form analizi yöntemleri kullanılarak seçilen eserlerin "biçim analizi" yapılacaktır. Analizler neticesinde metinlerarası ilişkilerin aranması ve tümevarım yöntemleri kullanılacaktır. Örnek teşkil etmesi adına Nâyi Osman Dede'nin Hicaz ayininin Birinci Selâmı tarafınca Mus2 nota yazım programı ile yeniden yazılarak dijital ortama aktarılmış ve analizlerin daha anlaşılır olması adına notalar üzerinde elde edilen veriler belirtilmiştir.